

Inleiding

In hun revisie van het genus *Phrynops* (Wagler, 1830) in de familie *Chelidae* werd door McCord, Joseph-Ouni & Lamar een nieuwe soort beschreven: *Batrachemys heliostemma*. In deze revisie werd het genus *Phrynops* opgesplitst in zes genera: *Batrachemys*, *Bufocephala*, *Mesoclemmys*, *Phrynops*, *Ranacephala* en *Rhinemys*. Deze nieuwe indeling is vooral gemaakt op basis van de breedte van de kop ten opzichte van de ontwikkeling van de parietale schubben op de kop.

McCord et al. brachten het genus *Batrachemys* (Stejneger, 1909) opnieuw tot leven en voegden de soorten *dahli*, *nasuta*, *raniceps*, *tuberculata*, *zuliae* en de door hun beschreven soort *heliostemma* onder dit genus. Voor de soorten *vanderhaegei* en *hogei* werden door McCord et al. respectievelijk de genera *Bufocephala* en *Ranacephala* gecreëerd. De soort *gibba* werd geplaatst in het in niet meer gebruikte genus *Mesoclemmys* (Gray, 1863) en de soort *rufipes* werd in het in onbruik geraakte genus *Rhinemys* (Wagler, 1830) geplaatst. De soorten *geoffroanus*, *hilarii*, *tuberosus* en *williamsi* zijn de enige soorten die zijn overgebleven in het genus *Phrynops*.

In de beschrijving van de soort *Mesoclemmys perplexa* in 2005 namen Bour en Zaher de opsplitsing zoals gemaakt door McCord et al. nog eens onder de loep en kwamen tot de conclusie dat de door McCord et al. gedane opsplitsing van het genus *Phrynops* niet juist was. Alhoewel het genus *Phrynops* van voor de revisie van McCord et al. zeker niet bevredigend was en duidelijk aan een kritisch onderzoek toe was, zijn de conclusies en

genomen beslissingen om van 1 genus 6 genera te maken op basis van de huidige kennis, te ver vooruit. In hun beschrijving van *Mesoclemmys perplexa* voegden Bour en Zaher de genera *Batrachemys*, *Bufocephala* en *Ranacephala* onder het genus *Mesoclemmys*, welke als genusnaam de oudste al bestaande genusnaam voor deze soorten is. Deze indeling lijkt sindsdien wereldwijd ook goed geaccepteerd te worden.

Mesoclemmys heliostemma

De gele paddenkopschildpad (*Mesoclemmys heliostemma*) is een soort uit het geslacht *Mesoclemmys* welke behoort tot de halswenders (*pleurodira*), familie *Chelidae*. Binnen het genus *Mesoclemmys* lijkt deze soort nog het meest op de Amazone paddenkopschildpad (*Mesoclemmys raniceps*), welke een groot gedeelte van zijn verspreidingsgebied deelt met *Mesoclemmys heliostemma* doch in een ietswat ander biotoop voorkomt.

Het carapax van de gele paddenkopschildpad is donkerbruin tot bijna zwart van kleur terwijl het plastron gelig is met een grote zwarte vlek in het midden die tot aan de randen van het plastron kan komen. De poten, kop, nek en staart zijn donkergrijs tot zwart van kleur. Het zijn echter de felgekleurde jonge dieren die er voor zorgden dat deze soort als dusdanig herkend konden worden en de jonge dieren zijn ook degene die deze soort zijn naam hebben gegeven. Het Griekse woord 'helios' betekent 'zon' en het Griekse woord 'stemma' laat zich vertalen als 'krans'. Deze benaming past perfect bij de juveniele dieren van deze soort. De vrij

Gele paddenkopschildpad (*Mesoclemmys heliostemma*) RMNH 31998.
Alle foto's: Ronald Pouwer, Nationaal Natuurhistorisch Museum/Naturalis.

De buikzijde van RMNH 31998. Let op de contrastrijke kleurschakering van de buikzijde.

RMNH 31998, zij aanzicht.

Een close up van de kop van RMNH 31998.

RMNH 31999, bovenaanzicht. Door het ontbreken van een gedeelte van de vertebrale schilden kan je duidelijk de costale en neurale botten zien.

RMNH 31999, buikzijde. Het plastron is enigszins verweerd.

RMNH 31999, zijaanzicht.

Een close up van de kop van RMNH 31999. Op de kop is nog een verbleekte band te herkennen, die in leven goudgeel van kleur was.

saai kleuren van deze diertjes worden onderbroken door de goudgele streep die van de neus over de ogen loopt tot achter op de kop, een ware "zonnekrans". Deze fraaie tekening gaat echter bij het ouder worden van de diertjes al snel verloren.

RMNH 31998 & RMNH 31999

Naast het feit dat de soortbeschrijving van 'Batrachemys' heliostemma bijzonder uitvoerig is, is het gebruik van een viertal paratypes welke McCord et al. gebruikt hebben interessant. De eerste twee paratypes hebben de nummering RMNH 31998 en RMNH 31999. Daar lijkt niks bijzonders aan tot duidelijk wordt dat de letters staan voor 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie te Leiden, tegenwoordig Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis geheten. De afkorting RMNH blijft gehandhaafd voor collectie nummers om verwarring te voorkomen.

RMNH 31998 is een juveniel dier met een carapax lengte van 112.8 mm en RMNH 31999 is ongeveer even groot. Beide exemplaren worden geconserveerd in alcohol. RMNH 31998 is in nagenoeg perfecte staat maar mist al de goudgele band op de kop. RMNH 31999 heeft wel nog de goudgele band maar deze is sterk verbleekt na de preparatie van het diertje. Tevens is RMNH 31999 beschadigd en mist het een stuk van de vertebrale schilden waardoor de neurale en costale botten zichtbaar zijn. Ook het plastron vertoont tekenen van vertering.

RMNH 31998 alsook RMNH 31999 is gevangen door F. Medem op 9 september 1972 nabij Callao op de noordkant van de rivier Río Tapiche vlakbij de uitmonding van de Río Blanco, een zijrivier van de Río Ucayali, Loreto, Peru. De coördinaten van de vindplaats zijn: 5°21' S, 47°9' W.

De diertjes zijn uiteindelijk door McCord aan Naturalis geschonken. Een grappig

detail hierbij is dat de schenkingsdatum 1 maart 2002 is, 9 maanden ná de officiële uitgave van de revisie van het genus *Phrynops* en de beschrijving van '*Batrachemys*' *heliostemma* door McCord et al. De twee paratypes hadden dus al een RMNH collectienummer voordat zij daadwerkelijk in de collectie waren opgenomen. Situaties waarin al een collectienummer wordt aangevraagd en toegekend alvorens een specimen daadwerkelijk is toegevoegd aan de collectie komt met enige regelmaat voor (de Ruiter, pers. med.).

Literatuur

- BOUR, R. & ZAHER, H. 2005. A new species of *Mesoclemmys* from the open formations of Northeastern Brazil (Chelonii, Chelidae). *Papéis Avulsos de Zoologia* 45(24):295-311, 2005. Museu de Zoologia da Universidade de São Paulo.
- MCCORD, W.P.; JOSEPH-OUNI, M. & LAMAR, W.W. 2001. A Taxonomic reevaluation of *Phrynops* (Testudines: Chelidae) with the description of two new genera and a new species of *Batrachemys*. *Revista de Biología Tropical* 49(2):715-764.

Dankwoord

Mijn dank gaat naar Ronald de Ruiter, collectiemanager vissen, reptielen & amfibieën van het Nationaal Natuurhistorisch Museum voor het mij ter bezichtiging stellen van de collectie schildpadden van het museum te Leiden. Tevens heeft Ronald de Ruiter mij geholpen bij het verkrijgen van foto's van de collectie-specimens RMNH 31998 en RMNH 31999, die in dit artikel zijn gebruikt.

